

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ПРАВА ТА ЮРИДИЧНОЇ
ЛОГІКИ**

ТЕМА № 1. ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ:

**ПРЕДМЕТ,
ОБ'ЄКТ
І ЗАВДАННЯ**

ЕПІГРАФ

Головне завдання управління це, перш за все, розвинути та забезпечити щонайбільшу ініціативу кожної людини.

Ф.У.Тейлор

Немає невирішених проблем, є неприємні рішення.

Е.Борн

НАВЧАЛЬНІ ТА ВИХОВНІ ЦІЛІ

Засвоїти:

- ✘ ключові проблеми й поняття теми та їх роль в генезі осмислення феномену управління;
- ✘ зміст предмету філософії управління як науки і світогляду;
- ✘ необхідність критичного ставлення до принципів управління і управлінської діяльності в умовах євроінтеграції та глобалізації

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

- ✗ Вступ
- ✗ 1. Філософія управління : концепція, об'єкт, предмет.
- ✗ 2. Суб'єкт та об'єкт управління
- ✗ 2.1. Суб'єкт соціального управління
- ✗ 2.2. Соціальний об'єкт управління
- ✗ 3. Принципи соціального управління
- ✗ Висновок
- ✗ Список літератури

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- ✱ Актуальні проблеми філософії ХХ-ХХІ століть. Навчальний посібник. Л.: Львівська політехніка, 2022. 240 с.
- ✱ Гаєвська О. Б. Філософія управління / Філософія: навч. посібник. Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. К.: КНЕУб 2019. С. 337-350.
- ✱ Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Філософія управління: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Національний технічний ун-т "Харківський політехнічний ін-т". Вид. 4-те, доп. і переробл. Х. : НТУ "ХПІ", 2021. 524 с.
- ✱ Стратегічне управління : підручник / Валерій Тертичка. Київ : "К.І.С.", 2017. 932 с.
- ✱ Воронкова В.Г., Беліченко А.Г., Попов О.М. та ін. Управління людськими ресурсами: філософські засади : навч. посібник. Запоріж. держ. інж. акад. К.: Професіонал, 2021. 567 с.

АКТУАЛЬНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ УПРАВЛІННЯ

Філософія управління як тип інтелектуальної діяльності зародилася в Греції в кінці VII ст. до н.е.

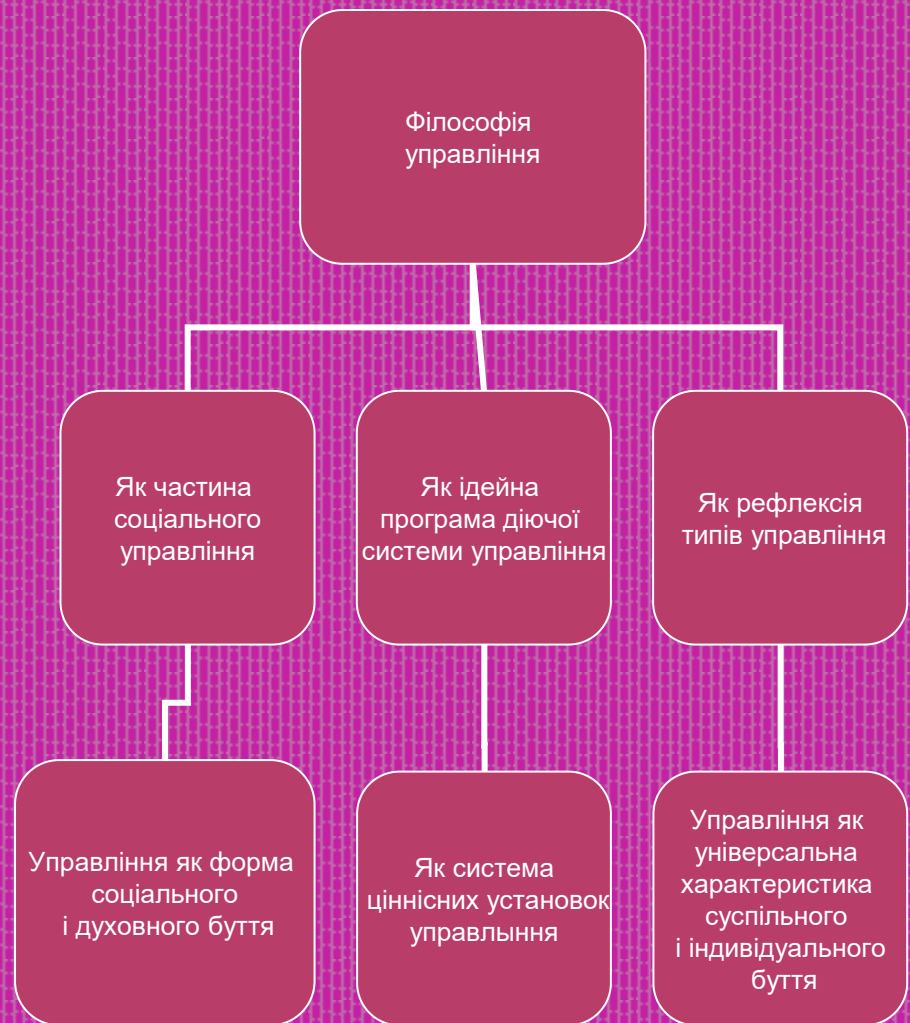
Двадцять перше століття має багато епітетів, у тому числі і "століття комунікативного управління", оскільки прогрес, досягнутий в цьому сторіччі, багато в чому забезпечений успіхами в управлінні.

Філософію управління прийнято вважати сферою, теорією наукового знання про загальні закономірності дії суб'єкта управління.

УПРАВЛІННЯ ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальна
теорія
управління

Філософія
управління

✖ Філософія управління осмислює принципи й ідеали, які визначають діяльність організації.

Кожна історична епоха розвивала уявлення про управління, методи стимулювання, масштаби організації самого процесу, але тільки в ХХ ст. з'явилися і почали розвиватися наукові підходи до управління.

✱ Основні поняття теми:

- **УПРАВЛІННЯ** – об'єктивний процес упорядкування систем, суть якого полягає в забезпеченні їхньої цілісності, підтриманні заданого режиму діяльності й досягненню мети шляхом обміну інформацією між їхніми підсистемами.
- **Соціальне управління** — цілеспрямована дія на суспільство для впорядкування, збереження, вдосконалення і розвитку його певної якісної специфіки.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ:

Пітер Друкер, вчений-теоретик у галузі управління й організації зі світовим ім'ям, пропонує інші визначення:

“*Управління* – це особливий вид діяльності, **що перетворює неорганізований натовп в ефективну цілеспрямовану і продуктивну групу.** Управління як таке є стимулюючим елементом соціальних змін і прикладом значних соціальних перетворень.”

ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ:

- збір і обробка інформації, її аналіз і систематизація (синтез), встановлення на цій основі мети;
- вироблення рішення, спрямованого на досягнення мети;
- послідовна конкретизація загального рішення у вигляді планування, програмування, проектування, вироблення конкретних управлінських рішень;
- організація діяльності для виконання рішення;
- контроль за цією діяльністю (включаючи питання підбору кадрів);
- збір і обробка інформації про результати діяльності.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ

- ✖ **управління** - це цілеспрямована (свідома, продумана, спланована) організуюча та регулююча дія людей на власну, групову, колективну і суспільну життєдіяльність, що здійснюється як безпосередньо (в формі самоуправління), так і через спеціально створені структури (державна, громадські організації, партії, підприємства, установи, фірми, асоціації тощо).
- ✖ Управління в найширшому значенні може бути визначено як діяльність людей, що сполучають свої зусилля для досягнення певної мети.

ФУНКЦІЯМИ УПРАВЛІННЯ У СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ НАЙЧАСТІШЕ НАЗИВАЮТЬ

- ✗ розробку і прийняття управлінських рішень, організацію,
- ✗ регулювання, планування,
- ✗ коригування, заохочення,
- ✗ облік і контроль.

УПРАВЛІННЯ ЯК ПРОЦЕС МАЄ ФОРМУ СИСТЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ:

- ✖ по-перше, діяльності суб'єкта управління,
 - ✖ по-друге, діяльності керованих суб'єктів,
 - ✖ по-третє, каналів передачі керуючих дій від керівника до керованих суб'єктів,
 - ✖ по-четверте, «зворотних каналів» передачі інформації про діяльність керованих до керівника для оцінки управління.
- ✖ **Отже, не можна звести поняття «управління» тільки до одного або декількох фрагментів цілісної системи. Тому управління – це встановлення порядку взаємодії між елементами системи та їх упорядкування.**

1. ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ : КОНЦЕПЦІЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ

- ✖ **Філософія управління** – це міждисциплінарна організаційно-управлінська наука, яка вивчає методологічні засади ефективного упорядкування соціальних відносин, в тому числі й забезпечення ефективної охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю, котрі реалізуються за допомогою відповідних управлінських (організаційних) відносин.
- ✖ Предмет «Філософія управління» співвідноситься з предметом соціального управління як науки як особливе і загальне.

МЕТА ФІЛОСОФІЇ УПРАВЛІННЯ

- ✖ — виявити метасмисли (від грецької *meta* - те, що за смислом) взаємодії суб'єктів і об'єктів управління, тобто осмислити зміни об'єкту управління в залежності від цільового впливу суб'єкта управління.
- ✖ Філософам доводиться не тільки виявляти метасмисли, а й оперувати ними, осмислюючи наявну реальність, іноді приховану і неявну для зовнішнього спостереження. Поки філософ не «озброєний» метасмислом, не існує і філософського пізнання.
- ✖ Управління є відображенням рівня розвитку культури. В суспільствах з різним менталітетом та культурою управління теж буде різним. Це розмаїття є серйозною перешкодою для перенесення методів і способів управління з однієї культури в іншу.

✘ Управління є процес цілеспрямованої дії суб'єкта на об'єкт управління.

✘ Управляти — значить бути володарем-професіоналом процесу управління, формулювати та дотримуватися певних принципів, законів, визначати норми застосування всіх видів ресурсів в управлінській і виконавській діяльності.

✘ Сучасна концепція управління — сфера керівництва, зумовлена пріоритетами парадигми гуманістичної філософії, згідно з якою особистість слід розвивати, мотивувати, планувати її життєві здобутки, адже людина є найвищою цінністю суспільства.

ПРЕДМЕТ КУРСУ ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ

- ✗ - основні закономірності, філософські засади і рушійні сили управління, що зумовлюють поведінку людей і спільнот у всіх сферах суспільного життя.
- ✗
- ✗ Мета курсу - формування у слухачів науково-практичного підходу до управління, засвоєння концептуальних моделей сучасного управління з подальшим застосуванням їх у практичній діяльності.
- ✗
- ✗ Завдання вивчення курсу передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення ефективності управління.

★ В результаті вивчення дисципліни «Філософія управління» магістри повинні мати такі головні загальнокультурні та професійні компетенції:

★ Загальнокультурні компетенції охоплюють:

- формування культури управлінської діяльності, розвиток духовності, соціальної відповідальності майбутніх керівників, усвідомлення ними творчого та інноваційного характеру управлінської діяльності;
- засвоєння філософсько-методологічного змісту сучасного управління;
- підвищення рівня філософської культури, світоглядної орієнтації, успішності, творчого та особистісно-орієнтованого стилю управління майбутнього керівника;
- вміння розвивати творчий потенціал, підтримувати прагнення до самовдосконалення, компетентності та успішності в професійній діяльності, найвищої професійної майстерності.
- засвоєння філософсько-методологічного змісту понять «управління», «організація», «суб'єкт і об'єкт управління», «методологія управління», «принципи управління», «інформація», «доцільність», «регулювання».

✱ Професійні компетенції за видом діяльності охоплюють:

✱ *виробничо-технологічна діяльність:*

- здатність орієнтуватися в основних методах і системах управління, обґрунтовано вибирати найефективніші, системи та методи управління;
- вміння оцінити особливості функціонування об'єкту управління в умовах конфліктних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо оптимізації управління;
- вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт із попередження виникнення надзвичайних, конфліктних ситуацій в сфері управління;

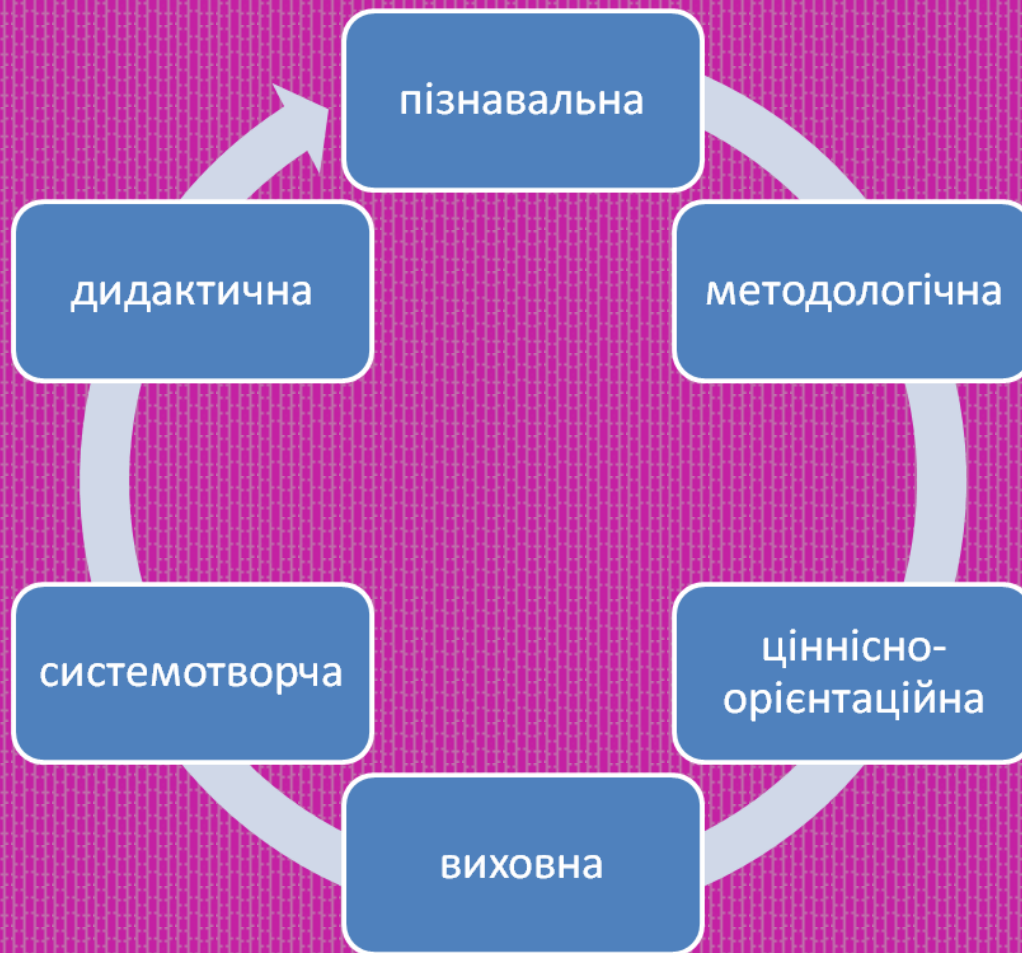
✳ *організаційно-управлінська діяльність:*

- формування здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати ефективні рішення у сфері управління, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності, а також досягнень науково-технічного прогресу;
- професійні знання типів, принципів і закономірностей управління, найзагальніших її підстав та їх значення в сучасному світі, знання специфіки взаємодії суб'єкта і об'єкта управління, взаємної відповідальності між ними;
- обґрунтування соціальної адекватності управлінців, соціального партнерства, відповідальності керівників ОВС;
- формування в особистості управлінця оптимального, творчого потенціалу, найвищої продуктивності праці, здатності працювати в складних і конкурентних умовах.

- здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в сфері управління;
- знання організаційно-правових заходів забезпечення ефективності управління;
- вміння забезпечити координацію зусиль різних підрозділів попередженні виникнення конфліктних ситуацій та усунення їх наслідків;

✱ Завдання курсу "Філософія управління" полягає в тому, щоб підготувати випускників вищих навчальних закладів МВС України (юридичного профілю) до здійснення управлінської діяльності.

ФУНКЦІЇ ФІЛОСОФІЇ УПРАВЛІННЯ

2. СУБ'ЄКТ І ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

- ✱ Сутність управління виявляється через уточнення змісту понять «суб'єкт управління», «об'єкт управління»; цей причинно-наслідковий зв'язок S-O і є по суті управління.
- ✱ Діяльність по управлінню будь-якою організацією є не що інше, як постійні комунікаційні акти, учасниками яких є її члени. Для того, щоб між двома суб'єктами існував управлінський зв'язок, необхідно, щоб між цими суб'єктами існували відносини комунікації. Вони є основою здійснення управління, оскільки саме вони задають можливість виробляти управлінські команди і готовність ці команди виконувати.

Соціальне управління

це процес цілеспрямованого впливу керуючої системи на керовану для досягнення її ефективного функціонування і розвитку. Завдяки соціальному управлінню вдається досягти стійкості, стабільності, підтримувати основні параметри, якісну специфіку, цілеспрямований розвиток соціального об'єкта.

цілеспрямована дія на суспільство для впорядкування, збереження, вдосконалення і розвитку його певної якісної специфіки.

2.1. СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

- ✖ Суб'єктом управління можуть виступати як окремі люди, так і колективи, людські спільноти, все людство в цілому, здатне пізнавати природний та соціальний світ, закони його розвитку, і на основі цього змінювати реальність.
- ✖ Без знання суб'єктом управління умов існування, властивостей, тенденцій, характеру руху керованого ним об'єкта неможливо здійснювати відповідну управлінську діяльність.

СУБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

- ✖
- ✖ - система, наділена певною компетенцією і державно-владними повноваженнями, що дозволяють їй втілювати свою волю у форму керівних команд чи рішень, обов'язкових для виконання, тобто це система, що управляє.

2.2. СОЦІАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

- ✖ З точки зору системного підходу соціальним об'єктом управління є все суспільство.
- ✖ Також об'єктом управління можуть бути природні речі, явища і процеси, рослинний і тваринний світ, людина, все суспільство, життєдіяльність людей, матеріальне і духовне виробництво, соціальні групи, суспільні верстви, нації, народності, етнічні спільноти, групи і колективи людей, організації, установи, підприємства і фірми, а також окремі індивіди.

- ✖ Об'єктом управління можуть бути як матеріальні речі, явища і процеси, так і ідеальні, духовно-культурні сфери людського суспільства.
- ✖ Основними об'єктами соціального управління є самі люди, колективи, різні соціальні спільноти, що володіють певним рівнем свідомості, матеріальними і духовними культурними цінностями, внутрішнім духовним світом, «Я-концепцією», ідеалами. Всі ці індивідуальні і колективні духовні чинники як би «замикаються» на задоволенні життєво необхідних людині і суспільству потребах і інтересах.
- ✖
- ✖ Управління є фундаментальна загальна функціональна властивість об'єктивного світу, органічної і неорганічної природи, стихійних і свідомих сил, що володіють якостями закономірності, доцільністю і цілеспрямованістю впливу на результат дії.

✖ Суб'єкт і об'єкт управління – підсистеми управління, явища співвідносні: те, що в одній взаємодії виступає як суб'єкт управління, в іншому випадку може проявляти себе як об'єкт управління і навпаки.

✖ Принцип зворотного зв'язку стосовно соціального управління виражається не тільки у виконанні і систематичному контролі, але і передбачають ініціативу, співтворчість і навіть справжню творчість тих, хто виступає в даній ситуації як об'єкт управління.

✖ Спираючись на важливі методологічні положення теорії пізнання І. Канта, Ф. Гегеля, можна було б представити у вигляді схеми три рівні духовно-культурної діяльності управлінця: технологічний, прагматичний і етично-світоглядний, які не ізольовані, а знаходяться в діалектичній єдності один з одним.

Об'єкти соціального управління

-
- люди, сім'я, колективи, соціальні групи, класи, етнічні та національні спільноти людей, держава, так і людство в цілому;
- соціальна сфера суспільного життя;
- найбільш загальні закони і рушійні сили діяльності соціальних спільнот.

Основні характеристики суб'єкта управління

- **РОЗВИНУТІСТЬ** - РІВЕНЬ ОСВІТИ, ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ, НАВИЧОК, УМІНЬ, ДЕМОГРАФІЧНІ ОЗНАКИ, СТАН ЗДОРОВ'Я, СІМЕЙНИЙ СТАН, КУЛЬТУРА, МОРАЛЬНІСТЬ ТОЩО;
- **ОРГАНІЗОВАНІСТЬ** - РЕЛІГІЙНІСТЬ, МОРАЛЬНІСТЬ, ПРАВОСВІДОМІСТЬ, ТРАДИЦІЇ, ЗВИЧАЇ, МЕНТАЛІТЕТ;
- **ЗМІСТ ІНТЕРЕСІВ ТА ЦІЛЕЙ**, ЯКІ МАЮТЬ ЛЮДИ;
- **ВІДНОШЕННЯ** ЛЮДЕЙ ДО СОЦІАЛЬНИХ НОРМ;
- **ЗВ'ЯЗОК МОТИВІВ І СТИМУЛІВ** ПОВЕДІНКИ І ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДЕЙ У СУСПІЛЬСТВІ,

3. ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

- ✱ Під принципами соціального управління слід розуміти правила, керівні ідеї, основні положення і норми поведінки, якими керуються суб'єкти управління в соціальних умовах, що склалися в суспільстві. Вони визначають вимоги до системи, структури, процесу і механізму соціального управління
- ✱
- ✱ Принципи соціального управління дозволяють формувати систему методів і обирати кожний метод управління окремо.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

- економічності й ефективності управління;
- системності (розгляд об'єкту або суб'єкта управління як системи, що складається з різних ланок);
- ієрархічності (розгляд систем як багатоступінчатих, багаторівневих, які вимагають розподілу на елементи. При цьому кожний ступінь управляє ступенем, нижчим за рівнем, і одночасно є об'єктом управління по відношенню до вищого рівня);
- необхідної різноманітності (керуюча система повинна володіти не меншою складністю і різноманітністю, ніж керована система);
- обов'язковості зворотного зв'язку (отримання інформації про результати дії керуючої системи на керовану систему шляхом порівняння фактичного стану із заданим);
- поєднання єдиноначальності і колегіальності;
- ситуаційного управління з прогнозування невдоволення;

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

- принцип єдиноначальності в ухваленні рішень і колегіальності при їх обговоренні;
- єдність дії всіх методів управління для підтримки цілісності соціальної системи;
- *поєднання галузевого і територіального управління;*
- пріоритетності в досягненні стратегічної мети;
- науковості соціального управління;
- прогнозування соціального управління;
- мотивації (стимулювання) праці;
- відповідальності за результати соціального управління;
- раціонального підбору, підготовки, розстановки і використання кадрів;

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

- програмно-цільовий;
- делегування повноважень;
- гуманізму і моральності в управлінні;
- гласності в ухваленні рішення.

ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПОВИННІ:

- ✘
- ґрунтуватися на законах розвитку суспільства, на законах управління;
- відповідати меті соціального управління і відображати основні властивості, зв'язки і відносини управління;
- враховувати тимчасові і територіальні аспекти процесів соціального управління;
- в необхідних випадках мати правове оформлення, одержувати закріплення в різних нормативних документах.
- ✘
- ✘ Системи принципів управління змінюються в процесі розвитку соціального управління. Основні принципи управління виражають вимоги до системи соціального управління. Форми ж і методи використання цих принципів на різних етапах соціального розвитку можуть і повинні бути різними.

ВИСНОВКИ

- ✖ Узагальнення досвіду вітчизняних і зарубіжних організацій дозволяє сформулювати головну мету системи управління: забезпечення ефективного професійного і соціального розвитку.
- ✖ Ефективність організації обумовлена не стільки використанням тієї або іншої системи управління, скільки тим, як пристосовані її елементи до ринкових умов. Такий підхід передбачає необхідність аналізу будь-якої системи або стилю управління в тісній зв'язці з конкретними внутрішньо- і зовнішньоекономічними умовами, в яких діє дана організація.

ВИСНОВКИ

- ✖ Інвестиції в людину і кадрову політику стають довгостроковим чинником конкурентоспроможного людського капіталу, а, отже, й організації.
- ✖ Система управління являє собою комплекс цілей, задач і основних напрямків діяльності, а також різних видів, форм, методів управління, спрямованих на забезпечення постійного росту ефективності діяльності і якості роботи. Вона включає декілька підсистем, що виконують відповідну функцію:

ВИСНОВКИ

- ✖
- ✖ • підсистеми підбору і розстановки кадрів;
- ✖ • підсистема професійного відбору;
- ✖ підвищення кваліфікації і росту професійної майстерності;
- ✖ • підсистема якості праці і методів її оцінки;
- ✖ • підсистема трудової діяльності.
- ✖ Всі вони об'єднані єдиною метою — забезпеченням розвитку потенційних здібностей об'єкта управління.

ВИСНОВКИ

Причиною управлінської деформації є відсутність адекватного розуміння оптимального управлінського механізму, вибіркового прагматичного характеру людського пізнання, невідповідності управлінсько-регулюючих дій сутності (змістовних характеристик) об'єкта управління.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

- ✖ Які особливості соціального пізнання і як це впливає на характер управлінських рішень?
- ✖ Яким є алгоритм управлінських дій?
- ✖ Якою є методологія управлінських дій при вирішенні соціальних конфліктів?
- ✖ Якими є основні технології вирішення соціальних конфліктів?
- ✖ Як керівник може використовувати формальні і неформальні комунікації в практиці управлінської діяльності?

